

การจัดการความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

จันทิมา ชัยยะศิริสุวรรณ^{1*} สิริินดา โคตรคำ² สุพิชญา สนธิ³

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, aswk1993@gmail.com

² นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, khotkham_s@silpakorn.edu

³ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, Sonthi_s2@silpakorn.edu

* ผู้ประพันธ์บรรณกิจ, aswk1993@gmail.com

ข้อมูลบทความ	บทคัดย่อ
บทความวิชาการ คำสำคัญ: การจัดการ ; การศึกษา ; ความเหลื่อมล้ำ วันที่รับบทความ: 6 ตุลาคม 2567 วันที่แก้ไข: 3 มีนาคม 2568 วันที่ตอบรับตีพิมพ์: 8 มีนาคม 2568	การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และขับเคลื่อนความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ อย่างไรก็ตาม ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษายังคงเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนาอย่างประเทศไทย ความเหลื่อมล้ำนี้แสดงออกผ่านความแตกต่างในด้านคุณภาพการศึกษา โอกาสในการเข้าถึงการศึกษา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มประชากรที่มีภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน ในบริบทของประเทศไทย สภาพความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาปรากฏชัดเจนในหลายมิติ อาทิ ความแตกต่างระหว่างโรงเรียนในเขตเมืองและชนบท ช่องว่างระหว่างโรงเรียนรัฐบาลและเอกชน ตลอดจนความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงเทคโนโลยีและทรัพยากรทางการศึกษา นอกจากนี้ ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวยังส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อโอกาสและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน การจัดการกับปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยแนวทางที่ครอบคลุมประกอบด้วย การปฏิรูปนโยบายการศึกษา การจัดสรรทรัพยากร การพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษา และการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน การดำเนินการเหล่านี้ต้องอาศัยความมุ่งมั่นและการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากทุกภาคส่วนในสังคม พร้อมทั้งการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ เพื่อให้มั่นใจว่าการจัดการความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจะนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืนและการเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างทั่วถึงในระยะยาว

Managing Educational Inequality

Chantima Chaiyasirisuwan^{1*} Sirinda Khotkam² Supitchaya Sonthi³

1 Graduate Student in Educational Administration, Silpakorn University, aswk1993@gmail.com

2 Graduate Student in Educational Administration, Silpakorn University, khotkham_s@silpakorn.edu

3 Graduate Student in Educational Administration, Silpakorn University, Sonthi_s2@silpakorn.edu

* Corresponding author, aswk1993@gmail.com

ARTICLE INFO	ABSTRACT
<i>Academic article</i> Keywords: Managing ; Educational ; Inequality <i>Received: 6 October 2024</i> <i>Revised: 3 March 2025</i> <i>Accepted: 8 March 2025</i>	Education is a crucial factor in human resource development and driving economic and social progress in a country. However, educational inequality remains a significant challenge, particularly in developing countries like Thailand. This inequality manifests through disparities in educational quality, access to education, and academic achievement among population groups with diverse socioeconomic backgrounds. In the context of Thailand, educational inequality is evident across multiple dimensions, such as disparities between urban and rural schools, gaps between public and private institutions, and inequitable access to technology and educational resources. Moreover, familial socioeconomic factors significantly impact students' educational opportunities and outcomes. Managing educational inequality necessitates a comprehensive approach, encompassing educational policy reform, resource allocation, enhancement of teacher and educational personnel quality, curriculum improvement to align with labor market demands and 21st-century skills, promotion of technology use to expand educational opportunities, and fostering collaboration among government, private sector, and community stakeholders. These initiatives require sustained commitment and support from all sectors of society, coupled with systematic monitoring and evaluation. This approach aims to ensure that managing educational inequality leads to sustainable human resource development and long-term, inclusive economic and social growth.

บทนำ

เมื่อพูดถึง “ความเหลื่อมล้ำ” หลายคนมักจะเข้าใจว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับเศรษฐกิจหรือรายได้เท่านั้น แต่อีกสิ่งสำคัญที่เป็นปัญหามายาวนาน นั่นคือ “ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา” ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่า ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศ โดยเฉพาะในประเทศไทยที่มีสภาพสังคมค่อนข้างซับซ้อนและมีความหลากหลายในแง่ของสภาพเศรษฐกิจ สังคม และภูมิศาสตร์ ซึ่งความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศไทยชัดเจนในหลายมิติ โดยหากพิจารณาถึงพื้นฐานที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนแต่ละคน ปัจจัยทางด้านครอบครัว หรือความแตกต่างของแต่ละโรงเรียนที่นักเรียนแต่ละคนเข้าเรียนอยู่ จะพบว่า ปัจจัยทั้งหลายเหล่านี้ต่างก็มีส่วนทำให้เด็กแต่ละคนได้รับความรู้ ความเข้าใจ และโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่ไม่เท่ากัน (ณรรีฎ พิศลยบุตร, 2558)

หากสังเกตในระบบการศึกษาไทยจะพบว่า ระบบการศึกษาไทยให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามายาวต่อเนื่อง โดยมีการระบุในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 ที่กล่าวถึงการส่งเสริมการศึกษา โดยมีทั้งการจัดให้เด็กทุกคนต้องได้รับการศึกษาเป็นเวลา 12 ปี โดยไม่เรียกเก็บค่าใช้จ่าย ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงระบบการศึกษาตามความต้องการและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมการศึกษาให้มีความคุณภาพและมาตรฐานสากล จัดตั้งกองทุนช่วยเหลือด้านการศึกษา รวมไปถึงนโยบายต่าง ๆ ที่รัฐบาลนำมาใช้ในการพัฒนาระบบการศึกษาและแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา อย่างไรก็ตาม แม้ว่าประเทศไทยจะมีการกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาค่อนข้างชัดเจน แต่กลับพบว่า การแก้ปัญหานั้นไม่มีความสอดคล้องกันจึงทำให้ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร และนับว่าจะมีแนวโน้มของการเหลื่อมล้ำที่มากยิ่งขึ้นอีกด้วย (นรรีฎ ฝันเชียร, 2562)

ดังนั้น บทความมุ่งเน้นไปที่ปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน รวมถึงการนำเสนอแนวทางการจัดการความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ ในบริบทของประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลการวิเคราะห์นโยบายการศึกษาระดับประเทศ รวมถึงการเปรียบเทียบกับแนวปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จ เพื่อให้ผู้อ่านนั้นได้มองเห็นถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบันว่ามีปัญหาอย่างไรบ้าง และมีแนวทางการจัดการปัญหานี้ได้อย่างไร

ความหมายความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นหนึ่งในปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อโอกาสและคุณภาพชีวิตของประชาชนในสังคม การศึกษาที่ไม่เท่าเทียมสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างในด้านโอกาสของการเข้าถึงการศึกษา ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านเล็งเห็นว่า นอกเหนือจากการศึกษาคำว่าความเหลื่อมล้ำทางการศึกษายังต้องศึกษาความหมายของคำว่าความเสมอภาค (Equity) และคำว่าความเท่าเทียม (Equality) เพิ่มเติมด้วย หนึ่งในปัญหาที่สำคัญและมีมาอย่างยาวนานในประเทศไทย ได้แก่ “ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (educational inequality)” สามารถนิยามความหมายได้ว่า ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา หมายถึง ความแตกต่างในผลลัพธ์ของการศึกษา โดยหากพิจารณาถึงพื้นฐานที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยส่วนบุคคล

ของนักเรียนแต่ละคน ปัจจัยทางด้านครอบครัว หรือความแตกต่างของแต่ละโรงเรียนที่นักเรียนแต่ละคนเข้าเรียนอยู่ จะพบว่าปัจจัยทั้งหลายเหล่านี้ ต่างก็มีส่วนทำให้เด็กแต่ละคนได้รับความรู้ ความเข้าใจที่ไม่เท่ากัน (นณริฏ พิศลยบุตร, 2558) นอกจากนี้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษายังหมายถึง ความไม่เท่าเทียมกันในโอกาสสิทธิในการเข้ารับการศึกษ และหากพิจารณาถึงพื้นฐานที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นในด้านปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนแต่ละคน ปัจจัยทางด้านครอบครัว หรือความแตกต่างของแต่ละโรงเรียนจะพบว่าปัจจัยทั้งหลายเหล่านี้ เป็นปัญหาที่เด็กไทยไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ ความแตกต่างกันทั้งในด้านปริมาณ ความแตกต่างในผลลัพธ์ของการศึกษา ต่างก็มีส่วนทำให้เด็กแต่ละคนได้รับความรู้ ความเข้าใจที่ไม่เท่ากัน จึงสะท้อนออกมาเป็นผลคะแนนสอบที่แตกต่างกันตามไปด้วย (พระเชมทัต สีลสารโร (รื่นสำราญ), 2560)

ดังนั้นสามารถสรุปความหมายของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้ว่า การที่บุคคลหรือนักเรียนมีสิทธิและโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาได้ไม่เท่าเทียมกันซึ่งเกิดได้มาจากปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัวหรือปัจจัยของสถานศึกษาที่ได้รับทรัพยากรมาไม่เท่าเทียมกัน เช่น งบประมาณ บุคลากรทางการศึกษา ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำกับนักเรียนตามมา

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

จากการศึกษาเกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจาก สมจินตรา คุ่มภัย (2563), นณริฏ พิศลยบุตร (2558) , กรมกิจการเด็กและเยาวชน (2567) และ ชัยยุทธ ปัญญสวัสดิ์สุทธิ์ (2563) สามารถสรุปปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ได้ดังนี้

3.1 ความเหลื่อมล้ำในเรื่องของปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคมของครัวเรือน

สถานการณ์ประเทศไทยในที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนประจำปีงบประมาณ 2567 ไตรมาสที่ 2 ช่วงเดือนมกราคม - มีนาคม ระบุว่า สภาพปัญหาส่วนใหญ่ของครอบครัว คือ ด้านการมีงานทำและมีรายได้จำนวน 18,449 ครอบครัว รองลงมา คือ ด้านสภาพครอบครัว จำนวน 14,626 ครอบครัว สภาพปัญหาเหล่านี้สามารถสร้างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชนได้ ดังนี้

1) ปัจจัยการมีงานทำและมีรายได้ ครอบครัวที่มีรายได้ที่มั่นคงและสภาพแวดล้อมรวมไปถึงสังคมที่ดีจะมีเงินในการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุตรหลานได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและทรัพยากรการศึกษาได้ดีกว่าในทางกลับกันครอบครัวที่มีฐานะยากจนจะมีโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาระดับเดียวกันได้น้อยกว่า เพราะขาดการสนับสนุนจากครอบครัวที่แตกต่างกัน ตัวอย่างที่ชัดเจนที่สุดสะท้อนได้จากผลสำรวจระดับการศึกษาของผู้ปกครองของนักเรียนยากจนพิเศษ พบว่ามากกว่าร้อยละ 50 จบการศึกษาสูงสุดเพียงระดับประถมศึกษา มีเพียงร้อยละ 0.9 ที่จบการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2565)

2) ปัจจัยสภาพครอบครัว ครอบครัวที่มีบิดาหรือมารดาเพียงคนเดียวจะมีโอกาสในการสนับสนุนให้บุตรหลานเข้าถึงการศึกษาได้น้อยกว่าครอบครัวที่มีทั้งบิดาและมารดา จากการสำรวจมีนักเรียนจำนวน 2,998 คน คิดเป็นร้อยละ 25.99 เป็นกลุ่มนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่มีบิดาหรือมารดาเสียชีวิต หรือหย่าร้างกัน

จะมีค่าเฉลี่ยคะแนน O-NET รายวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ น้อยกว่า
ครอบครัวที่มีทั้งบิดาและมารดา (ณปักษ์ บรรณาการ, 2562)

สรุปได้ว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคมของครัวเรือนที่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษานั้นไม่
ว่าจะเป็นในด้านการมีงานทำและรายได้หรือในด้านสภาพครอบครัวล้วนสร้างความแตกต่างให้กับบุตรหลาน
ที่มาจากครอบครัวที่แตกต่างกันได้อย่างชัดเจน

3.2 ความเหลื่อมล้ำในเรื่องของการรับรู้ของนักเรียน

ลักษณะที่แตกต่างกันของนักเรียนมีบทบาทสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความต้องการ
ในการเรียนรู้ สามารถจำแนกได้ ดังนี้

1) ความสามารถทางสติปัญญา ประกอบไปด้วย ความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหา นักเรียนที่มี
ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์และสามารถแก้ปัญหาได้มักจะเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาได้ดีกว่านักเรียนที่มี
ความสามารถในการแก้ปัญหาน้อยกว่า นอกจากนี้ ระดับไอคิว (IQ) และ อีคิว (EQ) ของนักเรียนที่วัดได้จาก
การทดสอบต่าง ๆ สามารถบ่งบอกถึงความสามารถในการเรียนรู้และการประมวลผลของนักเรียน รวมไปถึง
ความสามารถในการรับรู้และจัดการกับอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นสามารถส่งผลต่อการเรียนรู้และ
ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้นในห้องได้

2) บุคลิกภาพและพฤติกรรม ส่งผลต่อการเรียนของนักเรียนได้เช่นกัน อาทิ ความรับผิดชอบ ความมี
ระเบียบวินัย ความขยันและอดทน นักเรียนที่มีพฤติกรรมเหล่านี้มักจะส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำกับนักเรียนที่มี
พฤติกรรมเหล่านี้น้อยกว่า

สรุปได้ว่า การรับรู้ของนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นความสามารถทางสติปัญญา บุคลิกภาพ และพฤติกรรม
ส่งผลต่อการเรียนของนักเรียนได้ อาทิ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความขยันและอดทน ลักษณะที่
แตกต่างกันของนักเรียนมีบทบาทสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความต้องการในการเรียนรู้

3.3 ความเหลื่อมล้ำในเรื่องของสถานศึกษา

ผลจากการศึกษาเบื้องต้น หากกำหนดให้ขนาดของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามีอยู่ที่ร้อยละ 100
จะสามารถแยกองค์ประกอบของความเหลื่อมล้ำเป็นความแตกต่างที่เกิดจากปัจจัยด้านสถานศึกษามากถึงร้อย
ละ 47 (ณณริฎ พิศลยบุตร, 2558) ประกอบไปด้วย

1) ความจำกัดในเรื่องของงบประมาณ เป็นที่ทราบกันดีว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่จะได้รับการจัดสรร
งบประมาณทั้งในเรื่องของจำนวนเงินและกำลังคนมากกว่าสถานศึกษาที่มีขนาดเล็กกว่า เพื่อความเสมอภาค
ตามขนาดของสถานศึกษาและจำนวนนักเรียน ซึ่งการจัดสรรงบประมาณจากกระทรวงศึกษาธิการนี้สร้างความ
เหลื่อมล้ำให้กับสถานศึกษาที่มีขนาดเล็กกว่า เนื่องด้วยนอกจากการจัดสรรงบประมาณและกำลังคนที่ได้รับมา
น้อยกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่แล้วนั้น สถานศึกษาขนาดเล็กยังได้รับเงินบริจาคจากสมาคมผู้ปกครองและ
สมาคมศิษย์เก่าน้อยกว่าสถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่ และในเรื่องของกำลังคนทางการศึกษา สถานศึกษาที่มี
ขนาดเล็กกว่าจะขาดคนในการพัฒนาศักยภาพของนักเรียน ส่งผลในค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์นักเรียนของ
สถานศึกษาขนาดเล็กมีคุณภาพต่ำลงตามลงมาด้วย

2) การขาดแคลนครูและบุคลากรทางการศึกษา ปัญหาความขาดแคลนครูจะกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กหรือโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนต่ำกว่า 120 คน นอกเหนือจากโรงเรียนขนาดเล็กนี้ ยังมีโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกล (protected schools) ซึ่งเป็นโรงเรียนอีกประเภทหนึ่งที่ไม่สามารถยุบหรือควบรวมได้ เนื่องจากมีลักษณะที่ตั้งอยู่ห่างจากโรงเรียนอื่นในรัศมีราว 6 กิโลเมตร โรงเรียนกลุ่มนี้ประสบปัญหาขาดแคลนครู เนื่องจากครุมีการโยกย้ายบ่อย ส่งผลให้การเรียนรู้ของนักเรียนขาดความต่อเนื่อง รวมไปถึงการขาดบุคลากรทางการศึกษา อาทิ บุคลากรฝ่ายธุรการหรือนักการภารโรงที่จะช่วยแบ่งเบาภาระให้กับครูได้ ปัญหานี้ไม่เพียงเกิดแต่กับโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่แล้วนั้น โรงเรียนขนาดใหญ่บางแห่งมีอัตราการโยกย้ายของครูมากกว่าอัตราการบรรจุหรือการย้ายเข้ามาในสถานศึกษา ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำตามมาด้วยเช่นกัน

3) ภาระงานและการเรียนการสอนของครู สถิติข้อมูลปีการศึกษา 2567 ได้สำรวจจำนวนโรงเรียนขนาดเล็กที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 120 คน มีมากถึง 15,327 แห่ง (สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567) จากการสำรวจนี้จะเห็นว่าถ้าจำนวนครูในโรงเรียนขนาดเล็กเหล่านี้ไม่เพียงพอจะส่งผลให้ครูแต่ละคนได้รับภาระงานเพิ่มมากยิ่งขึ้น เพราะนอกจากได้รับมอบหมายให้ครูต้องมีชั่วโมงการปฏิบัติงาน ในแต่ละปีไม่น้อยกว่า 800 ชั่วโมงตามคำสั่งของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาแล้วนั้น ครูยังได้รับมอบหมายให้ต้องรับผิดชอบงานธุรการที่ต้องใช้เวลาประมาณร้อยละ 20-50 ของเวลางานทั้งหมด ส่งผลให้ครูไม่มีเวลาในการเตรียมการสอนและหาความรู้เพิ่มเติมในการพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกเหนือจากการสอนและงานส่วนอื่น ๆ ครูยังต้องมีการเตรียมความพร้อมสำหรับการประเมินเลื่อนขั้นตำแหน่งในอนาคตอีกต่างหาก และเกณฑ์ที่ใช้ประเมินไม่สอดคล้องกับ การเพิ่มสมรรถนะในการเรียนการสอนของครูโดยตรง เพราะผลงานวิชาการที่ใช้พิจารณาวิทยฐานะนั้น มิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการยกระดับคุณภาพของนักเรียนโดยตรง ส่วนมากมักเป็นงานเชิงทฤษฎีการศึกษา ไม่สามารถนำไปใช้ได้จริงในการเรียนการสอน (อภิชัย พันธเสน, 2559) หากสถานศึกษามีครูไม่เพียงพอจะยิ่งส่งผลให้ครูไม่มีเวลาในการเตรียมการสอนมากยิ่งขึ้น

ผลกระทบของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

จากผลวิจัยของการวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับเยาวชนที่ไม่ได้อยู่ในการทำงาน การศึกษา หรือการฝึกอบรม (Youth Not in Employment, Education, or Training: NEET) ในประเทศไทย โดยเป็นการวิจัยที่ร่วมกันขององค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย กระทรวงแรงงาน และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เผยว่าจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา หรือโควิด-19 ทำให้เยาวชนเข้าถึงการศึกษามีคุณภาพและโอกาสในการทำงานลดลง ในขณะเดียวกันหลากหลายองค์กรหรืออุตสาหกรรมต่าง ๆ มีความต้องการทักษะแรงงานที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้แรงงานจำนวนมากต้องออกจากงาน เป็นผลทำให้อัตราการว่างงานเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งอัตราว่างที่เพิ่มสูงขึ้น อาจมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ ดังนี้ 1) การเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic Growth) การว่างงานอาจชะลอการเติบโตทางเศรษฐกิจ เมื่อคนตกงานทำให้กำลังการผลิตลดน้อยลง ส่งผลต่ออัตราการ

เติบโตทางเศรษฐกิจลดลงเช่นกัน จากการวิเคราะห์สถิติเชิงประจักษ์ของอังกฤษ พบว่าทุก ๆ การว่างงานที่ลดลง 1% จะส่งผลกระทบต่อตัวเลข GDP ของประเทศประมาณ 0.5% กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ได้สำรวจสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2566 พบว่าประเทศไทยเสียโอกาสทางเศรษฐกิจจากการที่นักเรียนยากจนและยากจนพิเศษ หลุดจากระบบการศึกษาจำนวน 33,547 คน ในช่วงชั้น ม.3 ขึ้น ม.4 และเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ รวมทั้งการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4) จำนวน 409 ล้านบาทต่อปี (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2566) 2) ต้นทุนทางสังคม (Social Cost) การว่างงานมีต้นทุนทางสังคม ต้นทุนทางสังคมคือความสูญเสียหรือผลกระทบเชิงลบที่เกิดขึ้นกับสังคม ซึ่งอาจนำไปสู่อัตราความยากจนที่เพิ่มขึ้น การไร้ที่อยู่อาศัย อัตราอาชญากรรม และความไม่สงบในสังคม ผลกระทบทางสังคมเหล่านี้อาจทำให้เศรษฐกิจตึงเครียดมากยิ่งขึ้น และ 3) การใช้จ่ายของผู้บริโภค (Consumer Spending) เมื่ออัตราการว่างงานสูง ผู้คนมีรายได้น้อยลง ทำให้การใช้จ่ายสินค้าและบริการลดลง ผลกระทบนี้อาจส่งผลเสียต่อธุรกิจต่าง ๆ ซึ่งนำไปสู่ผลกำไรและผลผลิตที่ลดลง ทำให้เกิดวงจรเศรษฐกิจอาจหยุดชะงัก และไม่สามารถพัฒนาธุรกิจและเศรษฐกิจภายในประเทศได้ เป็นต้น รวมไปถึงอาจส่งผลกระทบต่อตลาดหุ้น ตลาดทุน ดังนี้ 1) กำลังการผลิต (Production Capacity) อัตราการว่างงานอาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการผลิตของระบบเศรษฐกิจ กำลังการผลิตที่ลดลงอาจบ่งบอกได้ว่าภาคธุรกิจกำลังลดต้นทุนเนื่องจากเศรษฐกิจไม่ดีจึงลดแรงงาน ในขณะที่การลดแรงงานจะทำให้กำลังซื้อของผู้บริโภคลดลง สิ่งนี้ทำให้เกิดวงจรการลดกำลังผลิต-ลดคน-ลดกำลังซื้อ ซึ่งจะย้อนกลับมาลดอัตราเติบโตเศรษฐกิจหรือ GDP ของประเทศ 2) ความเชื่อมั่นของนักลงทุน (Investor Sentiment) อัตราการว่างงานที่สูง จะส่งผลทำให้เกิดความไม่มั่นใจเกี่ยวกับอนาคตทางเศรษฐกิจและราคาหุ้น ซึ่งความเชื่อมั่นเชิงลบนี้ทำให้นักลงทุนระมัดระวังและพยายามลดความเสี่ยงในหุ้นและการลงทุน ส่งผลให้กิจกรรมการซื้อขายในตลาดหุ้นลดลงและลดความเสี่ยงโดยการขายหุ้นเพื่อแปลงสภาพเป็นเงินสดแทน ทำให้ราคาหุ้นจำนวนมากอาจลดลงอย่างรวดเร็ว

ผลจากการวิจัยชี้ให้เห็นถึงปัจจัยที่ทำให้เยาวชนหลุดออกจากระบบการศึกษาและตลาดแรงงานและปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อสถานะ NEET คือ ความยากจนซึ่งเป็นหนึ่งในบ่อเกิดแห่งความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจากการศึกษาพบว่าเยาวชนจากครัวเรือนที่มีรายได้น้อยมีโอกาสสูงกว่าที่จะเป็น NEET เมื่อเปรียบเทียบกับเยาวชนกลุ่มอื่น ๆ เยาวชนจำนวนมากต้องลาออกจากโรงเรียนเพื่อไปทำงาน เพราะครอบครัวไม่สามารถจ่ายค่าใช้จ่ายในระบบการศึกษาได้ ทำให้เยาวชนเหล่านี้เสียโอกาสในการได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นและเสียโอกาสในการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่เป็นที่ต้องการของสังคมและตลาดแรงงาน เยาวชนที่ออกจากระบบการศึกษาไปแล้วนั้นมักจะเข้าทำงานที่ใช้ทักษะความชำนาญต่ำ และได้ค่าตอบแทนต่ำ รวมถึงไม่มีอำนาจในการต่อรองในการว่าจ้างเข้าทำงาน ดังนั้นเยาวชน NEET จึงมีความเสี่ยงสูงที่จะยากจนและถูกกีดกันทางสังคมเนื่องจากขาดการพัฒนาทักษะและความสามารถ ทำให้ทักษะและความสามารถที่มีอยู่ไม่ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมและตลาดแรงงานในปัจจุบัน และอาจทำให้เยาวชนเหล่านั้นต้องออกจากงานและเกิดอัตราการว่างงานเพิ่มมากขึ้น จึงเป็นผลให้สังคมและตลาดแรงงานขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะ รวมไปถึงองค์กรหลากหลายแห่งต้องลงทุนไปกับทรัพยากรเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาแรงงานด้วยตนเอง

สรุปได้ว่าความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาส่งผลต่อทั้งตัวบุคคล สังคมและเศรษฐกิจ กล่าวคือความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาทำให้บุคคลขาดโอกาสทางการศึกษาจึงขาดความรู้และทักษะในการทำงานที่สังคมและตลาดแรงงานต้องการ ได้รับค่าตอบแทนในอัตราที่ต่ำและขาดอำนาจในการต่อรองในการว่าจ้างการทำงาน ซึ่งอาจทำให้บุคคลเหล่านั้นได้รับโอกาสในการทำงานลดลงอีกด้วย เมื่อบุคคลขาดความรู้และทักษะในการทำงานก็ส่งผลให้สังคมและตลาดแรงงานขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะความชำนาญในการทำงานที่มีคุณภาพ และเมื่อขาดแคลนแรงงานก็จะทำให้ผลผลิตลดลง ซึ่งเป็นเหตุทำให้การเติบโตทางเศรษฐกิจลดลงด้วย ดังนั้นหากลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาให้น้อยลงได้ ผลกระทบที่เกิดขึ้นข้างต้นก็จะน้อยลงได้ด้วยเช่นกัน

การสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษาของไทย

การสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษา The National Association for Multicultural Education (2018) ได้ให้ความหมายของความเท่าเทียม ซึ่งหมายถึง การที่บุคคลสามารถเข้าถึงสิ่งที่ต้องการเพื่อให้ตนเองประสบความสำเร็จ ส่วนความเสมอภาคเป็นการปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเหมือนกันหรือบุคคลมีความเสมอภาคในการเข้าถึงทรัพยากรและโอกาส นอกจากนี้ UNESCO ก็เห็นว่าความเท่าเทียมเป็นหัวใจที่สำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืน สามารถสร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาและการฝึกอบรมสายอาชีพสำหรับผู้ด้อยโอกาสทุกระดับอย่างเท่าเทียมกัน รวมถึงคนพิการ ความเท่าเทียมยังรวมถึงความหลากหลายของรูปแบบการศึกษา หลักสูตรและความรู้รวมไปถึงอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้เหมือนกัน ในขณะที่ความเสมอภาคนั้นหมายถึง การจัดหลักสูตรและอุปกรณ์การเรียนให้นักเรียนแต่ละคนตามความเหมาะสมที่นักเรียนควรได้รับ เช่น นักเรียนบางคนสามารถเข้าใจการเรียนรู้ด้วยภาพได้ดีกว่าแบบข้อความ หรือนักเรียนบางคนสามารถเข้าใจการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติลงมือทำมากกว่าแบบทฤษฎี เป็นต้น

สรุปได้ว่าการจัดการศึกษาที่ดีได้นั้นจำเป็นต้องมีความเท่าเทียมและความเสมอภาคกัน คือมีการจัดสรรทรัพยากรหรือการปฏิบัติให้กับสถานศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ขณะเดียวกันหากนักเรียนคนใดมีความจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือที่แตกต่างกัน จำเป็นที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือเหล่านั้นได้อย่างเสมอภาคคือได้รับอย่างเหมาะสมหรือสมควรตามที่นักเรียนควรได้รับ การปฏิบัติที่แตกต่างกันของแต่ละสถานศึกษาหรือนักเรียนนี้จะสามารถสร้างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้เป็นประเด็นสำคัญที่สังคมไทยต้องให้ความสำคัญ เนื่องจากการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถส่งเสริมความก้าวหน้าของประเทศได้อย่างยั่งยืน การที่ทุกคนมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน จะช่วยลดช่องว่างทางสังคมและเศรษฐกิจ และยังเป็นการส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของประเทศในเวทีโลกด้วย บทความนี้จะนำเสนอแนวทางการสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษาในประเทศไทย โดยแบ่งเป็น 5 ส่วน ได้แก่ การพัฒนานโยบายและโครงสร้างพื้นฐาน การปรับปรุงหลักสูตรและการสอน และการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563).

1. การพัฒนานโยบายและโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษา

1.1 การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษา

การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลและพื้นที่ชนบทต้องได้รับการสนับสนุนให้มีอุปกรณ์การเรียนการสอนที่เพียงพอต่อความต้องการ รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน เช่น ห้องเรียนที่มีสภาพแวดล้อมที่ดี สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย และการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ยังควรมีการปรับปรุงและพัฒนาอาคารสถานที่ให้มีความปลอดภัยและเหมาะสมสำหรับการเรียนรู้

1.2 การกระจายทรัพยากรทางการศึกษา

การกระจายทรัพยากรทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมเป็นสิ่งสำคัญ รัฐบาลควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการสนับสนุนโรงเรียนในพื้นที่ที่มีความขาดแคลน เพื่อให้ทุกโรงเรียนได้รับงบประมาณและทรัพยากรที่เหมาะสม การกระจายทรัพยากรอย่างเท่าเทียมจะช่วยให้ทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาในมาตรฐานเดียวกัน

1.3 การสนับสนุนครูและบุคลากรทางการศึกษา

ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาระบบการศึกษา การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของครูด้วยการฝึกอบรมและพัฒนาอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้ครูมีความรู้และทักษะที่ทันสมัย นอกจากนี้ยังควรมีการสร้างขวัญและกำลังใจให้ครูที่ทำงานในพื้นที่ห่างไกลได้รับการยอมรับและได้รับสิทธิประโยชน์ที่เหมาะสม เช่น การเพิ่มค่าตอบแทนและสวัสดิการ

2. การปรับปรุงหลักสูตรและการสอน

2.1 การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลง

การปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับยุคสมัยและความต้องการของตลาดแรงงานเป็นสิ่งสำคัญ หลักสูตรการศึกษาควรเน้นการพัฒนาทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม และทักษะด้านเทคโนโลยี นอกจากนี้ยังควรมีการบูรณาการการเรียนรู้ในด้านต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตประจำวันได้

2.2 การใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน

การใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้และทำให้การศึกษาเข้าถึงได้ง่ายขึ้น การใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ และสื่อดิจิทัลจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา นอกจากนี้ยังสามารถใช้เทคโนโลยีในการสร้างสื่อการสอนที่น่าสนใจ เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียนและเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้

2.3 การส่งเสริมการเรียนรู้แบบบูรณาการ

การเรียนรู้แบบบูรณาการช่วยให้ผู้เรียนสามารถเห็นภาพรวม และเชื่อมโยงของความรู้ในแต่ละวิชา การจัดการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการเนื้อหาวิชาต่างๆ จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริงได้

3. การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสม

3.1 การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและสนับสนุน

สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนจะรู้สึกปลอดภัยและมีความสุขในการมาโรงเรียน นอกจากนี้ยังควรมีการสนับสนุน ช่วยเหลือในด้านสุขภาพจิตสำหรับผู้เรียน

4. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในกระบวนการการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยส่งเสริมความสำเร็จในการศึกษา โรงเรียนควรสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนในการสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมจะช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดี และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อีกด้วย

5. การสร้างวัฒนธรรมทางการเรียนรู้

การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะช่วยให้ผู้เรียนมีความตั้งใจที่จะพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนควรส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการพัฒนาทักษะต่างๆ ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ยังควรมีการส่งเสริมการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย เช่น การเรียนรู้นอกสถานศึกษา ปราชญ์ชาวบ้าน

การสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษาในประเทศไทยเป็นภารกิจที่ต้องการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน การพัฒนานโยบายและโครงสร้างพื้นฐาน การปรับปรุงหลักสูตรและการสอน และการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสมเป็นแนวทางสำคัญที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ การศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ การที่ทุกคนได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันจะช่วยเสริมสร้างความเป็นธรรมในสังคม (Social Justice) และเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในเวทีโลก

จากแนวคิดข้างต้นสามารถจัดการความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้ โดยการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความแตกต่างของผู้เรียนเป็นหนึ่งในแนวทางที่สามารถส่งเสริมความสำเร็จของผู้เรียนแต่ละคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีความสามารถ ความสนใจ ที่แตกต่างกัน การจัดการศึกษาในลักษณะที่คำนึงถึงความแตกต่างเหล่านี้จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ แต่ยังเป็นการสร้าง ความเท่าเทียมและความเป็นธรรม ในการเข้าถึงการศึกษา บทความนี้จะนำเสนอตัวอย่างการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความแตกต่างของผู้เรียนในประเทศไทย โดยแบ่งเป็น 3 กรณีศึกษาได้แก่

การจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ เช่น โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นหนึ่งในโรงเรียนที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ โดยจัดหลักสูตรที่เข้มข้นและท้าทาย เพื่อส่งเสริมศักยภาพของนักเรียน โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีการจัดการเรียนการสอนในลักษณะของการวิจัย การแก้ปัญหา และการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ และการสร้างสรรค์นวัตกรรม นอกจากนี้ โรงเรียนยังจัดกิจกรรมเสริมที่หลากหลาย เช่น การแข่งขันทางวิชาการ การเข้าค่ายวิทยาศาสตร์ และการอบรมในสาขาต่าง ๆ ซึ่งเป็นการ

สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถเฉพาะด้านของตนเอง หรือการจัดโครงการพัฒนาอัจฉริยภาพ กระบวนการศึกษาธิการได้ริเริ่มโครงการพัฒนาอัจฉริยภาพ เพื่อส่งเสริมการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถ พิเศษ โครงการนี้มีการคัดเลือกนักเรียนที่มีความสามารถสูงในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านคณิตศาสตร์ ด้าน วิทยาศาสตร์ และด้านศิลปะ เพื่อเข้าร่วมโครงการพัฒนาทักษะเฉพาะทาง นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมเพื่อ ทดสอบและส่งเสริมศักยภาพของนักเรียน เช่น การแข่งขันโอลิมปิกวิชาการ ซึ่งช่วยให้นักเรียนได้แสดง ศักยภาพและได้รับการยอมรับในระดับประเทศ

การจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ เช่น โรงเรียนเฉพาะทางสำหรับเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษ ในประเทศไทยมีโรงเรียนเฉพาะทางหลายแห่งที่จัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่น โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ และโรงเรียนเพื่อเด็กออทิสติก โรงเรียนเหล่านี้จัดการศึกษาโดยเน้นการสนับสนุนความต้องการเฉพาะของผู้เรียน เช่น การใช้สื่อการสอนแบบ สัมผัสสำหรับเด็กตาบอด การใช้ภาษามือสำหรับเด็กหูหนวก และการพัฒนาทักษะการสื่อสารและสังคม สำหรับเด็กออทิสติก นอกจากนี้โรงเรียนยังมีการจัดบริการสนับสนุนเพิ่มเติม เช่น การบำบัดทางกายภาพ และ การฝึกอาชีพ เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนในการดำรงชีวิตในอนาคต อีกทั้ง นโยบายการศึกษารวม (Inclusive Education) เป็นแนวทางที่เน้นการรวมผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษเข้ากับผู้เรียนทั่วไปใน โรงเรียนเดียวกัน แนวทางนี้ช่วยส่งเสริมความเข้าใจและการยอมรับความแตกต่างในหมู่ผู้เรียน โรงเรียนที่มีการ ใช้แนวทางนี้จะมีการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น และสนับสนุนความต้องการเฉพาะของผู้เรียน เช่น การจัดการเรียนการสอนแบบปรับตัว การใช้ผู้ช่วยการสอน และการจัดการเรียนการสอนแบบกลุ่มย่อย ซึ่งช่วย ให้ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษสามารถเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนร่วมชั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมและภูมิศาสตร์ เช่น การจัดการศึกษาในพื้นที่ ชนบท และโรงเรียนขนาดเล็ก รัฐบาลและองค์กรต่าง ๆ ได้พยายามแก้ไขปัญหาโดยการจัดสรรงบประมาณ และทรัพยากรเพิ่มเติม รวมถึงการสนับสนุนโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการส่งเสริมการจัดการศึกษาทางไกล ผ่านดาวเทียม (DLTV) และโครงการส่งเสริมการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานทุกที่ทุกเวลา (Anywhere Anytime) ซึ่ง ช่วยให้ผู้เรียนในพื้นที่เหล่านี้สามารถเข้าถึงการศึกษาได้อย่างทั่วถึง และการศึกษาในบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่น ประเทศไทยมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมในแต่ละภูมิภาค การจัดการศึกษาที่คำนึงถึงวัฒนธรรมท้องถิ่น จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจและรักชาติวัฒนธรรมของตนเองได้ โรงเรียนในหลายพื้นที่มีการบูรณาการเนื้อหา ท้องถิ่นเข้ากับหลักสูตรการเรียนการสอน เช่น การสอนภาษาท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และ ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การจัดการศึกษาลักษณะนี้ไม่เพียงแต่ช่วยส่งเสริมความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของ ผู้เรียน แต่ยังเป็นการรักษาและสืบทอดทางวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป

การจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความแตกต่างของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนทุกคนสามารถ พัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ การให้ความสำคัญกับความแตกต่างทั้งในด้านความสามารถ ความ ต้องการพิเศษ และบริบททางวัฒนธรรมและภูมิศาสตร์จะช่วยสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษาและส่งเสริม สังคมที่หลากหลายและยอมรับในความแตกต่างของแต่ละบุคคล จะเห็นได้ว่าความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาใน ประเทศไทยเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และศักยภาพของประเทศ

แนวทางการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

ความเหลื่อมล้ำนี้มักเกิดจากปัจจัยหลายประการ เช่น ความเหลื่อมล้ำในเรื่องของปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคมของครัวเรือน นโยบายและโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษา หลักสูตรและการสอน และการกระจายทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียมกัน เพื่อแก้ไขปัญหาี้ แนวทางการจัดสรรงบประมาณ และการจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษา เป็นแนวทางที่สามารถช่วยลดความเหลื่อมล้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ บทความนี้จะวิเคราะห์แนวทางการจัดสรรงบประมาณและกองทุนที่มุ่งเน้นการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศไทย โดยแบ่งเป็น 3 ส่วนหลัก ได้แก่ การจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษา การจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษา และการติดตาม ประเมินผลการใช้งบประมาณและกองทุน ดังนี้

1. การจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษา

1.1 การจัดสรรงบประมาณที่เน้นการกระจายอย่างเท่าเทียม

การจัดสรรงบประมาณการศึกษาในประเทศไทยยังคงมีความแตกต่างระหว่างพื้นที่เมืองและชนบท โรงเรียนในพื้นที่ชนบทและพื้นที่ห่างไกล มักได้รับงบประมาณและทรัพยากรที่จำกัด ซึ่งส่งผลให้คุณภาพการศึกษาของนักเรียนในพื้นที่เหล่านี้ต่ำกว่ามาตรฐาน การจัดสรรงบประมาณอย่างเท่าเทียมจึงเป็นสิ่งสำคัญที่รัฐต้องดำเนินการ โดยการกำหนดเกณฑ์การจัดสรรงบประมาณที่คำนึงถึงความต้องการของโรงเรียนในแต่ละพื้นที่ เช่น การจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมให้กับโรงเรียนในพื้นที่ที่มีความยากจน หรือพื้นที่ที่มีนักเรียนกลุ่มเปราะบาง เพื่อให้โรงเรียนเหล่านี้สามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานการศึกษา

การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำ เนื่องจากโรงเรียนในพื้นที่ชนบทและห่างไกล มักขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนการสอน และสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น การจัดสรรงบประมาณเพื่อปรับปรุง และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเหล่านี้จะช่วยให้โรงเรียนสามารถจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ยังควรมีการลงทุนในเทคโนโลยีการศึกษา เช่น การติดตั้งระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงในโรงเรียนทั่วประเทศ เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลและการเรียนรู้ได้อย่างเท่าเทียมกัน

2. การจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษา

2.1 กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)

หนึ่งในกองทุนที่มีบทบาทสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศไทย คือ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) กองทุนนี้ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนการศึกษาของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในกลุ่มเปราะบาง เช่น เด็กและเยาวชนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส และผู้ด้อยโอกาส ได้จัดสรรทุนการศึกษาและความช่วยเหลือทางการเงินต่าง ๆ เช่น ทุนการศึกษาเพื่อสนับสนุนการเรียนต่อ ทุนการศึกษาแบบต่อเนื่อง และการช่วยเหลือด้านค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิต ซึ่งเป็นการสร้างโอกาสให้เด็กที่ขาดแคลนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2.2 กองทุนเพื่อพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา

การพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สามารถลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้ การจัดตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนการพัฒนาครู เช่น การฝึกอบรม การศึกษาเพิ่มเติม และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ สามารถช่วยยกระดับคุณภาพการสอนและการจัดการเรียนรู้ของครูในทุกพื้นที่ โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลหรือพื้นที่ที่มีครูขาดแคลน นอกจากนี้ การสนับสนุนครูด้วยสวัสดิการที่เหมาะสม เช่น ที่พักอาศัยและค่าตอบแทนที่เพียงพอ จะช่วยสร้างแรงจูงใจให้ครูมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองและนักเรียน

3. การติดตามและประเมินผลการใช้งานงบประมาณและกองทุน

3.1 การติดตามการใช้งานงบประมาณและกองทุน

การจัดสรรงบประมาณและกองทุนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจะประสบผลสำเร็จได้หากมีการติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดตั้งระบบติดตามการใช้งานงบประมาณและกองทุนในโรงเรียนต่างๆ เพื่อให้มั่นใจว่างบประมาณและกองทุนถูกนำไปใช้ในการพัฒนาการศึกษาอย่างเหมาะสมและตรงตามเป้าหมาย นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ปกครองในการติดตามและตรวจสอบการใช้งานงบประมาณและกองทุนจะช่วยเพิ่มความโปร่งใสและความรับผิดชอบของโรงเรียน

3.2 การประเมินผลการลดความเหลื่อมล้ำ

การประเมินผลการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการวัดประสิทธิภาพของนโยบายและมาตรการต่างๆ การประเมินควรครอบคลุมถึงผลลัพธ์ทั้งทางการเรียนของนักเรียน การเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษา และการลดความแตกต่างระหว่างพื้นที่เมืองและชนบท ผลการประเมินจะเป็นข้อมูลที่สำคัญในการปรับปรุงนโยบายและการจัดสรรงบประมาณในอนาคต เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมทางการศึกษาอย่างแท้จริง

การจัดสรรงบประมาณและการจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาเป็นแนวทางสำคัญที่สามารถช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการกระจายทรัพยากรทางการศึกษา การกระจายงบประมาณอย่างเท่าเทียม การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานการศึกษา การสนับสนุนผู้เรียนในกลุ่มเปราะบาง และการพัฒนาคุณภาพครูเป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงการศึกษา นอกจากนี้ การติดตามและประเมินผลการใช้งานงบประมาณและกองทุนยังเป็นสิ่งจำเป็นในการตรวจสอบและปรับปรุงนโยบายเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืน

บทสรุป

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศไทยเป็นปัญหาที่ซับซ้อนและฝังรากลึก อันเนื่องมาจากปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และภูมิศาสตร์ การจัดการปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษานี้จำเป็นต้องอาศัยการดำเนินการเชิงนโยบาย การจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษา การจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษา ซึ่งรวมถึงการจัดสรรทรัพยากรอย่างเท่าเทียม การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษา และการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา นอกจากนี้การส่งเสริมการเข้าถึงเทคโนโลยีและการศึกษาทางไกลมีบทบาทสำคัญ

ในการลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ท้ายที่สุดการติดตามและประเมินผลนโยบายอย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้มั่นใจว่าการดำเนินการต่าง ๆ สามารถบรรลุเป้าหมายในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลได้ในที่สุด

องค์ความรู้ใหม่

การจัดการความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศไทยต้องเน้นการพัฒนากระบวนการศึกษาที่เข้าถึงได้อย่างเท่าเทียม ลดช่องว่างระหว่างนักเรียนในเมืองและชนบท ผ่านการกระจายทรัพยากรทางการศึกษาอย่างเป็นธรรม การพัฒนาครูในพื้นที่ห่างไกล การใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ การจัดสรรทุนการศึกษา และการสร้างโอกาสในการเข้าถึงโรงเรียนคุณภาพ รวมถึงการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น มีการติดตามและประเมินผลนโยบายอย่างต่อเนื่อง ท้ายที่สุดการร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และสังคม เป็นส่วนสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). รายงานสภาวะการณ์การศึกษาไทย. <https://www.moe.go.th>.
- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2565). รายงานฉบับพิเศษ สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ปี 2565. สืบค้นข้อมูลเมื่อ 14 กันยายน 2567 จาก <https://www.eef.or.th/wp-content>.
- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2566). ขาดงบประมาณ ขาดครู ขาดโอกาส ความไม่เสมอภาคของโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล. <https://www.eef.or.th/article-public-policy-move-1/>.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2566). การวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับเยาวชนที่ไม่ได้อยู่ในการทำงาน การศึกษา หรือการฝึกอบรม (Youth Not in Employment, Education, or Training: NEET) ในประเทศไทย. <https://www.unicef.org/thailand>.
- ชัยยุทธ ปัญญสวัสดิ์สุทธิ์. (2563). ไทยไม่ได้ขาดแคลนงบประมาณการศึกษา แต่ปัญหาคือการใช้จ่าย. <https://www.eef.or.th/interview-chaiyuth/>.
- นณริฏ พิศลยุบุตร. (2558). ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของไทย. <https://tdri.or.th/2015/08/kt37/>.
- พระเชมทัต สีสำโร (รื่นสำราญ). (2560). “การวิเคราะห์นโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยอย่างยั่งยืน”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมจินตนา คุ่มภัย. (2563). ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนมัธยม ในเขตเมืองกับโรงเรียนมัธยมนอกเขตเมืองในจังหวัดนครราชสีมา. <https://www.kpi-lib.com>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). โครงการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. <https://www.obec.go.th>.
- อภิชัย พันธเสน. (2559). การสังเคราะห์งานวิจัยว่าด้วยปัญหาและข้อเสนอแนะในกระบวนการจัดการศึกษาไทย ประเด็นปัญหาคุณภาพการศึกษา (2535-2558): รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.